

Magdalena Us

Studenckie Koło Naukowe Instytutu Rolnictwa
Państwowa Szkoła Wyższa w Białej Podlaskiej
- opiekun naukowy prof. dr hab. Stanisław Kondracki

ROZPOZNAWALNOŚĆ ZNAKU PROGRAMU „POZNAJ DOBRĄ ŻYWNOSĆ” WŚRÓD STUDENTÓW

Streszczenie

Praca powstała w celu oceny rozpoznawalności znaku Programu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi „Poznaj Dobrą Żywność” wśród studentów. Praca obejmuje opis istoty Programu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi „Poznaj Dobrą Żywność” oraz analizę przeprowadzonych badań wśród studentów. Podjęto w niej próbę oceny funkcjonowania Programu. Wyniki przeprowadzonych badań obrazują wiedzę na temat Programu „Poznaj Dobrą Żywność” i wynikających z tego korzyści.

Wstęp

Współcześnie coraz większego znaczenia nabiera polityka jakości żywności. Obecnie na rynku rolnym Unii Europejskiej istnieje bardzo silna konkurencja. Z tego powodu producenci szukają sposobów tworzenia nowych obszarów działalności, poszerzając asortyment i doskonaląc jakość swoich produktów. Wdrażanie systemu zarządzania jakością jest coraz bardziej popularną i skuteczną metodą osiągania postawionych celów. Producenci dochodzą do wniosku, że systemy doskonalenia jakości nie tylko polepszają ogólną rentowność, ale znacznie umacniają ich pozycję na rynku i zwiększają zaufanie klientów.

Głównymi celami unijnej polityki jakości żywności są: promowanie zróżnicowanej produkcji rolnej, ochrona nazw produktów przed nadużywaniem i imitacją oraz pomaganie konsumentom w zrozumieniu szczególnego charakteru zarejestrowanych produktów.

W Polsce wyznacznikami certyfikującymi produkty żywnościowe wysokiej jakości są: Lista Produktów Tradycyjnych, Program „Poznaj Dobrą Żywność”, Integrowana Produkcja, Znak Zgodności z Polską Normą, Certyfikat Jakości „Q”. W niniejszej pracy podjęto próbę przedstawienia Programu „Poznaj Dobrą Żywność”, który prowadzony jest przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Wybór tematu niniejszej pracy uzasadnia szybko wzrastająca jakość świadczonych usług oraz oferowanych produktów na rynkach żywności Unii Europejskiej, a jednocześnie wzrost oczekiwań konsumentów. Przeprowadzono w niej badanie ankietowe wśród studentów w celu oceny ich wiedzy na temat Programu „Poznaj Dobrą Żywność”.

Material i metody

W niniejszej pracy podstawową metodą badań był sondaż diagnostyczny. W sondażu zastosowano analizę materiałów źródłowych oraz wykorzystano narzędzie badań ankietowych. Próba liczyła 40 osób. Kwestionariusz zawierał pytania dotyczące wiedzy i oceny funkcjonowania Programu „Poznaj Dobrą Żywność”. Próbę, na której przeprowadzono badania wyłoniono w doborze ilościowym.

Z przeprowadzonych badań wynika, że wiedza na temat Programu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi „Poznaj Dobrą Żywność” jest zadowalająca, studenci zwracają uwagę na jakość produktów. Wybory konsumenckie są dokonywane według subiektywnych odczuć. Zadowolający jest fakt, iż studenci zwracają uwagę na oznaczenia produktów certyfikatami jakości. Program „Poznaj Dobrą Żywność” jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych programów promocji jakości żywności. Można wywnioskować, iż Program „Poznaj Dobrą Żywność” nadaje produktom prestiż, a jednocześnie ułatwia konsumentom wybór produktów rolno-spożywczych.

Program Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi „Poznaj Dobrą Żywność”

Program „Poznaj Dobrą Żywność” (PDŻ) jest Programem prowadzonym przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Jego głównym celem jest promocja produktów wyróżniających się na rynku wysoką jakością. Głównym zadaniem Programu „Poznaj Dobrą Żywność” jest dostarczenie konsumentom sprawdzonej informacji o spełnianiu przez produkt zaostrożonych wymogów jakościowych, dodatkowych lub specyficznych cech, które potwierdzane są przez niezależne organy lub organizacje kontrolne.

Znak Poznaj Dobrą Żywność przyznawany jest na podstawie art. 13 i 14 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2005 r., Nr 187, poz. 1577, z późn. zm.) i rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie wzoru znaku jakości artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. Nr 170, poz. 1794) (art. 13 i 14 Ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości artykułów rolno-spożywczych).

Ryc. 1. Znak Programu „Poznaj Dobrą Żywność”

Źródło: Strona Internetowa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Poznaj-Dobra-Zywnosc/>, dostęp z dn. 21.04..2012 r.

Znak PDŻ jest przyznawany wyrobom, które spełniają kryteria, opracowane przez Kolegium Naukowe powołane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi ds. jakości produktów żywnościowych. Kolegium liczy do 18 członków i jest powoływane na okres 4 lat. W skład kolegium wchodzi osoby o najwyższych kompetencjach w zakresie oceny jakości artykułów rolno-spożywczych. Kolegium Naukowe wybiera spośród swoich członków przewodniczącego, trzech zastępców oraz sekretarza.

Programem objęte są produkty:

- mięsa i produkty mięsne,
- mleko i produkty mleczne,
- ryby, owoce morza i ich przetwory,
- jaja i przetwory jajczarskie,
- miody,
- tłuszcze spożywcze,
- przetwory zbożowe, strączkowe i okopowe,
- owoce, warzywa, grzyby i ich przetwory;
- wyroby cukiernicze i ciastkarskie,
- zioła i przyprawy,
- środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego,
- wyroby mieszane i przetworzone na bazie wyżej wymienionych,
- wody i napoje bezalkoholowe,
- napoje alkoholowe,
- inne (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi 2012).

W opisie produktu ubiegającego się o przyznanie Znaku Programu „Poznaj Dobrą Żywność” podawane są następujące dane:

- nazwa zgłaszanego produktu,
- rodzaj opakowania,
- dokumentacja producenta dotycząca jakości,
- charakterystyka stosowanych surowców,
- cechy wyróżniające produkt,
- przeznaczenie konsumenckie produktu,
- warunki przechowywania produktu,
- datę przydatności do spożycia,
- cechy fizyczne produktu,
- cechy chemiczne produktu,
- cechy mikrobiologiczne produktu,
- technologia produkcji - opis kolejnych etapów produkcji, charakterystycznych linii technologicznych, podstawowych urządzeń itp.
- technologia przetwarzania - opis kolejnych etapów produkcji, charakterystycznych linii technologicznych, podstawowych urządzeń itp.
- informacje dotyczące systemów jakości,
- informacje dotyczące lat produkcji, pochodzeniu nazwy, wielkości produkcji, udziału w rynku itp.
- informacje o wyróżnieniach produktu,
- informacje dotyczące ochrony produktu,
- inne informacje o produkcie (Gulbicka 2012).

Udział w Programie „Poznaj Dobrą Żywność” jest dobrowolny, bezpłatny oraz otwarty dla każdego przedsiębiorcy.

Warunkiem uczestnictwa w Programie „Poznaj Dobrą Żywność” jest:

- udokumentowanie procedur wdrożenia systemów zarządzania bezpieczeństwem żywnościowym,
- udokumentowanie wyróżniającej jakości produktu ubiegającego się o znak Programu „Poznaj Dobrą Żywność”,
- wdrożenie procedur identyfikowalności produktu wraz z procedurą wycofania produktu niezgodnego z wymaganiami rynku,
- zastosowanie surowców o wyróżniającej się jakości na rynku,
- ograniczenie do minimum stosowania dozwolonych substancji dodatkowych,
- dołączenie fotografii produktu wraz z etykietą.

Znak Programu „Poznaj Dobrą Żywność” przyznawany jest na podstawie kryteriów opracowanych przez Kolegium Naukowe do spraw jakości produktów żywnościowych.

Przedsiębiorstwo powinno wypełnić wniosek o nadanie Znaku Programu „Poznaj Dobrą Żywność”.

Warunkiem przyznania Znak „Poznaj Dobrą Żywność” jest spełnienie wymagań jakościowych dla wyrobów oraz surowców:

- surowce stosowane w produkcji powinny być najwyższej jakości,
- produkty powinny posiadać aktualne atesty jakościowe,
- zawartość zanieczyszczeń powinna być zgodna z obowiązującym porządkiem prawnym,
- opakowania produktów powinny zapewniać właściwą jakość i trwałość wyrobu.

W celu zapewnienia wysokiego poziomu jakości i trwałości wyrobów objętych Programem „Poznaj Dobrą Żywność”, znak przyznawany jest na czas określony.

Program zakłada maksymalne okresy obowiązywania znaku:

- okres 3 lat, gdy znak nadawany jest produktowi po raz pierwszy,
- okres 5 lat, gdy znak nadawany jest produktowi po raz kolejny.

Znak „Poznaj Dobrą Żywność” może być uchylony przed upływem okresu ważności przez Kolegium Naukowe do spraw jakości żywności, zgodnie z Regulaminem Kolegium.

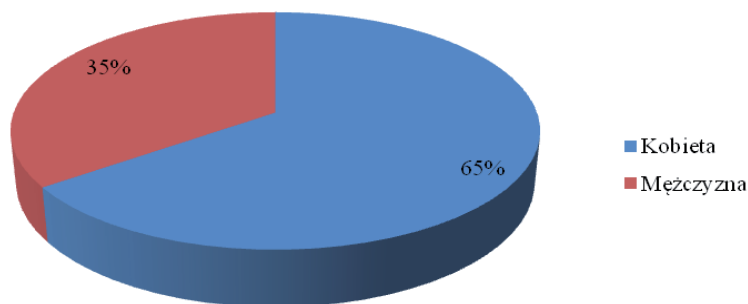
Kontrola produktów objętych Programem „Poznaj Dobrą Żywność” obejmuje:

- kontrolę wewnętrzną produkcji przez producenta i jej dokumentację,
- kontrolę produktów przez organy urzędowej kontroli żywności,
- badania laboratoryjne,
- dokumentację produktu.

Wszystkie produkty objęte Programem „Poznaj Dobrą Żywność” są wykazywane w rejestrze produktów Programu.

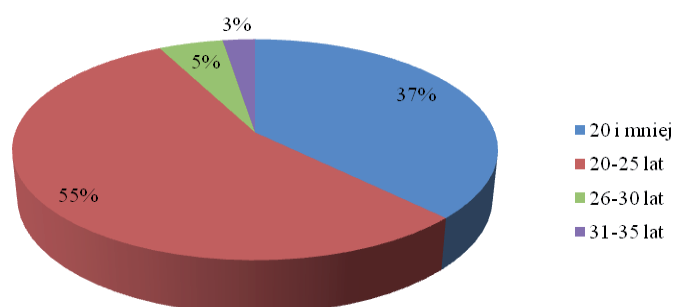
Wyniki

Badanie sondażowe zostało przeprowadzone w okresie od 25 lutego do 10 marca 2013 roku. W doborze okolicznościowym wyłoniono 40 ankietowanych, z czego większość stanowiły kobiety (65%), co przedstawiono na rycinie 1.

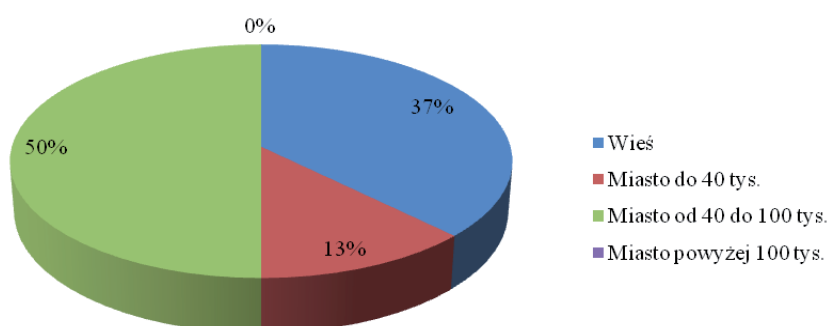
Ryc. 1. Płeć respondentów

Ankietowani to studenci do 35 roku życia. Jak przedstawiono na rycinie 2, największą grupę stanowiły osoby w wieku 20-25 lat (55%), a następnie ankietowani w wieku poniżej 20 lat (37%). Niewielki odsetek stanowili studenci w wieku 26-30 lat (5%), oraz osoby w wieku 31-35 lat (3%). Nie odnotowano respondentów w wieku powyżej 35 roku życia.

Ryc. 2. Wiek respondentów

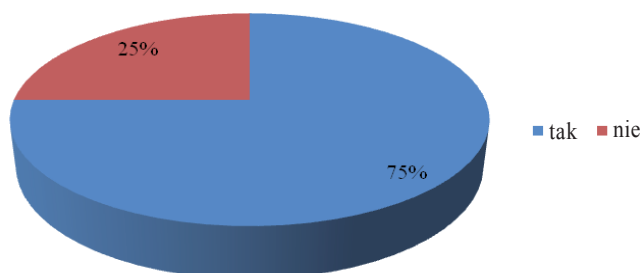
Większość ankietowanych (50%) stanowili mieszkańcy miast o wielkości od 40 do 100 tysięcy mieszkańców. Piętnaście osób (37%) zamieszkuje tereny wiejskie, a 5 osób (13%) mieszka w miastach o wielkości do 40 tysięcy mieszkańców, zaś nikt z ankietowanych nie mieszka w mieście powyżej 100 tysięcy mieszkańców. Udział respondentów według miejsca zamieszkania przedstawiono na rycinie 3.

Ryc. 3. Miejsce zamieszkania respondentów

Respondenci zostali zapytani, czy robią zakupy produktów rolno-spożywczych. Trzydziestu z nich odpowiedziało, że robi takie zakupy, a jedynie dziesięć osób (25%) nie kupuje osobiście produktów rolno-spożywczych. Rozkład tych danych przedstawiono na rycinie 4.

Czy robi Pani/Pan zakupy produktów rolno-spożywczych?

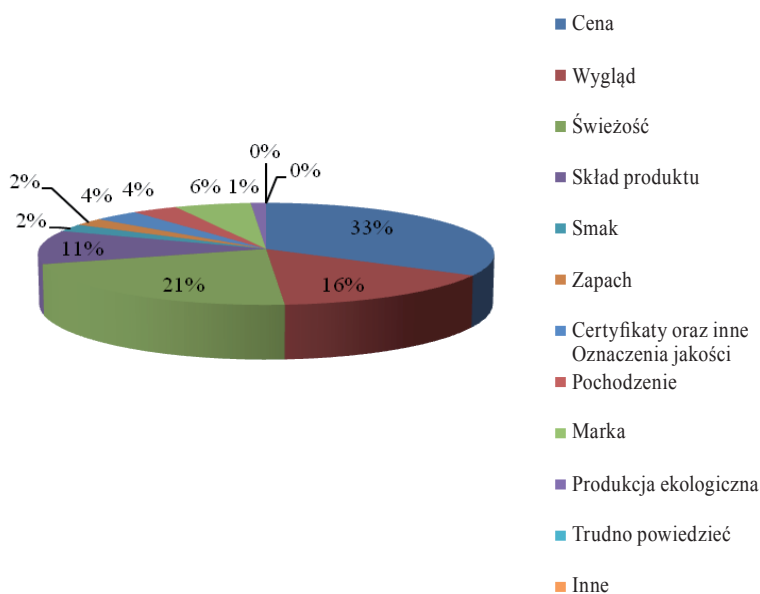

Ryc. 4. Zaangażowanie respondentów w zakup produktów rolno-spożywczych

Respondenci określili także kryteria, jakimi kierują się podczas zakupów produktów rolno-spożywczych. Najwięcej ankietowanych podczas takich zakupów bierze pod uwagę cenę (33%) oraz świeżość (21%) i wygląd produktu (16%). Ankietowani mogli zaznaczyć maksymalnie trzy odpowiedzi. Kolejno ukłasyfikowały się: skład produktu (11%), smak (6%), pochodzenie (4%), zapach (4%), certyfikaty jakości (2%), marka (2%) i produkcja ekologiczna (1%). Rozkład odpowiedzi respondentów w tym kryterium przedstawiono na rycinie 5.

Z uzyskanych danych wynika, że konsumenci w pierwszej kolejności kierują się kryteriami ekonomicznymi, co wiąże się z obecną sytuacją społeczną ludności. Podczas zakupów konsumenci sugerują się również certyfikatami jakości oraz ekologicznym sposobem wytworzenia produktów.

Na co zwraca Pani/Pan uwagę podczas zakupów produktów rolno-spożywczych?

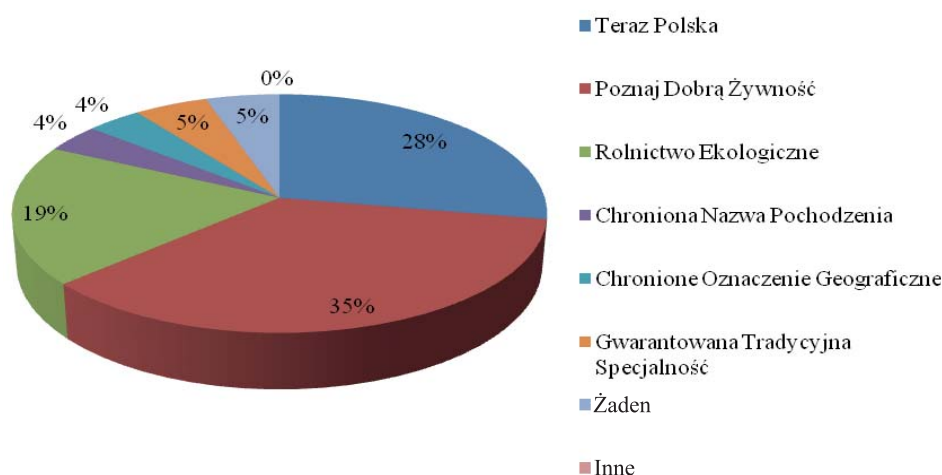

Ryc. 5. Kryteria wyboru produktów rolno-spożywczych

Respondentów poproszono o podanie znanych im oznaczeń jakości. Wyniki przedstawiono na rycinie 6. Najwięcej ankietowanych - 22 osoby (39%) zna znak jakości „Teraz Polska”, 21 osób (29%) zna znak „Poznaj Dobrą Żywność”, a kolejne 15 osób (21%) znak „Rolnictwo Ekologiczne”. Znajomość unijnych znaków jakości jest dużo mniejsza. Klasyfikują się one następująco: Gwarantowana Tradycyjna Specjalność - 5%, Chronione Oznaczenie Geograficzne - 4%, Chroniona Nazwa Pochodzenia - 4%. Czterech ankietowanych (6%) nie znało żadnego z wyżej wymienionych znaków. Ankietowani mogli zaznaczyć maksymalnie trzy odpowiedzi (ryc. 6).

Jak przedstawia rycina 6 znaczna większość ankietowanych rozpoznaje polskie znaki jakości. Oznaczenia jakości Unii Europejskiej są mniej rozpoznawalne.

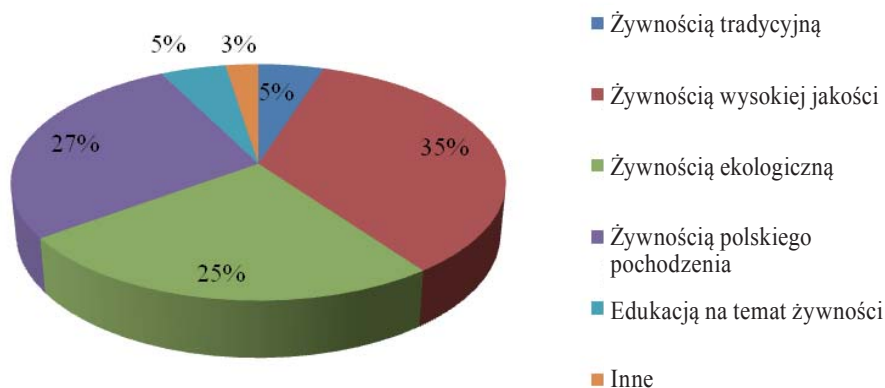
Które z poniżej podanych znaków jakości są dla Pani/Pana znane?

Ryc. 6. Znajomość oznaczeń jakości przez respondentów

Kolejne pytanie dotyczyło bezpośrednio Programu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi - „Poznaj Dobrą Żywność”. Ankietowani udzielali odpowiedzi na pytanie: „Z czym kojarzy się Pani/Panu Program „Poznaj Dobrą Żywność”?” (ryc. 7). Najwięcej respondentów udzieliło odpowiedzi, iż Program „Poznaj Dobrą Żywność” kojarzy im się z żywnością wysokiej jakości, takiej odpowiedzi udzieliło 35% respondentów. Kolejne 27% osób udzieliło odpowiedzi - z żywnością pochodzenia polskiego. Następne 25% utożsamia Program „Poznaj Dobrą Żywność” z żywnością ekologiczną. Pięć procent ankietowanych postrzega ten Program, jako program żywności tradycyjnej, a kolejne 5% kojarzy Program z edukacją na temat żywności. Trzy procent kojarzy omawiany Program z innymi czynnikami.

Z czym kojarzy się Pani/Panu Program "Poznaj Dobrą Żywność"?

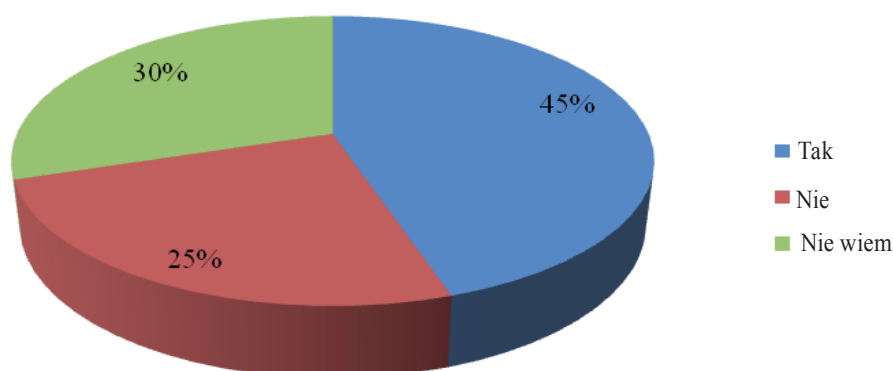

Ryc. 7. Wiedza o Programie „Poznaj Dobrą Żywność”

Rycina 8 przedstawia wyniki odpowiedzi na pytanie: „Czy ankietowani spotkali się ze znakiem „Poznaj Dobrą Żywność” na produktach żywnościowych?” Najwięcej ankietowanych (45%) spotkało się z tym znakiem. Kolejne 30% stwierdziło, iż nie miało styczności ze znakiem, zaś 25% ankietowanych nie wie, czy widziało ten znak.

Zadawała fakt, iż największa liczba ankietowanych dostrzeża znak „Poznaj Dobrą Żywność” na produktach żywnościowych. Niewielka liczba respondentów nie miała styczności z tym znakiem, bądź nie jest tego świadoma.

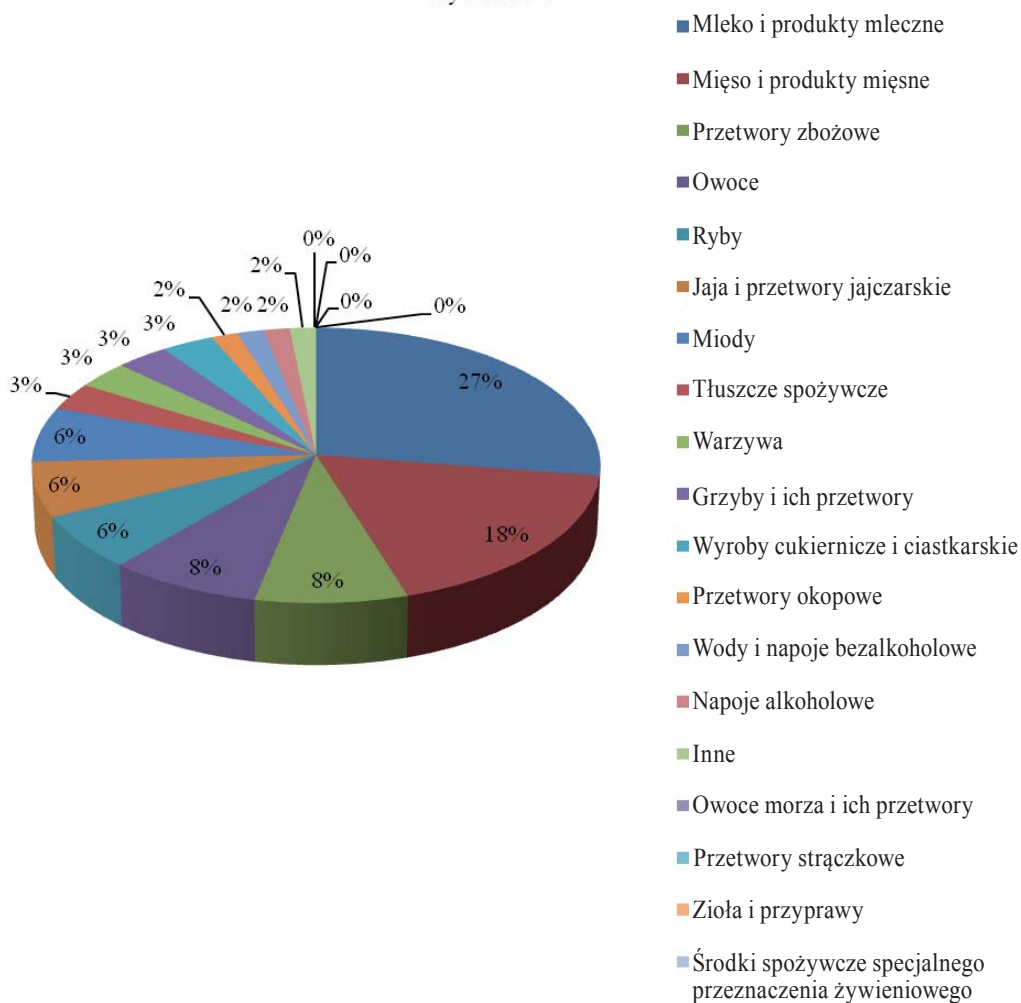
Czy spotkała się Pani/Pan ze znakiem "Poznaj Dobrą Żywność" na produktach żywnościowych?

Ryc. 8. Rozpoznawalność znaku „Poznaj Dobrą Żywność”

Kolejne pytanie dotyczyło rozpoznawalności znaku „Poznaj Dobrą Żywność” na konkretnych grupach produktów. Najbardziej rozpoznawalną grupą produktów, na których dostrzeżono znak okazało się mleko i produkty mleczne - 25% respondentów. Kolejną grupę stanowiło mięso i produkty mięsne - 24% respondentów. Na innych produktach rzadziej dostrzegano znak „Poznaj Dobrą Żywność”. Na przykład na przetworach zbożowych - 8% oraz na owocach i miodach - po 7%, ryby, jaja i przetwory jajczarskie - po 6%, a na tłuszczach spożywczych, warzywach, grzybach i ich przetworach, wyrobach cukierniczych i ciastkarskich - po 3%, na przetworach okopowych, wodach i napojach bezalkoholowych, napojach alkoholowych - po 1% respondentów. Respondenci nie dostrzegali znaku „Poznaj Dobrą Żywność” na następujących produktach: owoce morza i ich przetwory, przetwory strączkowe, zioła i przyprawy, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego. Odpowiedzi respondentów przedstawiono graficznie na rycinie 9.

Na jakich produktach żywnościowych widniał znak "Poznaj Dobrą Żywność"?

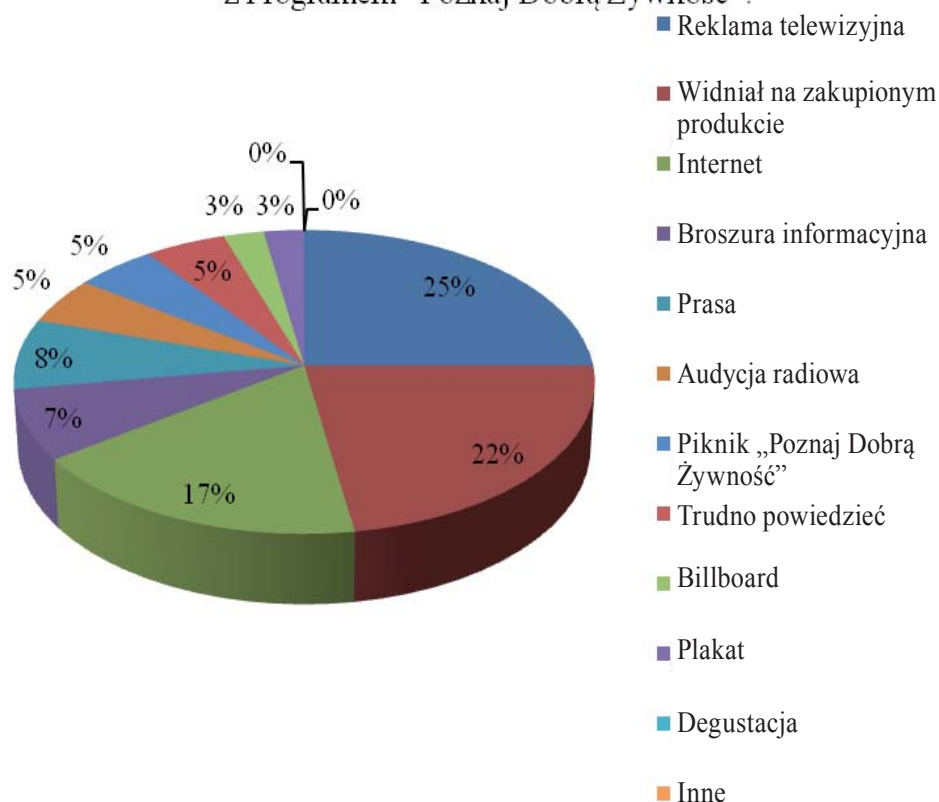

Ryc. 9. Rozpoznawalność znaku „Poznaj Dobrą Żywność” na grupach produktów

Na pytanie: „Gdzie po raz pierwszy zetknęła/zetknął się z Pani/Pan z Programem „Poznaj Dobrą Żywność”?” odpowiedzi respondentów były bardzo zróżnicowane (ryc. 10). Najwięcej osób po raz pierwszy spotkało się z tym Programem w reklamie telewizyjnej - 25% ankietowanych. Kolejne grupa osób (22%) widziała znak Programu na zakupionym produkcie, a 17% ankietowanych zetknęło się ze znakiem w Internecie. Respondenci spotkali się z Programem także: w prasie (8%), w broszurze informacyjnej (7%), w audycjach radiowych (5%), podczas Pikniku „Poznaj Dobrą Żywność” (5%), na billboardzie (3%) lub na plakacie (3%), a 5% z nich nie pamiętało sytuacji, gdzie po raz pierwszy spotkało ten znak. Z uzyskanych danych wynika, że nie odnotowano odpowiedzi dotyczących degustacji produktów oznaczonych znakiem „Poznaj Dobrą Żywność”.

Jak przedstawiają wyniki najskuteczniejszym środkiem reklamy okazały się audycje telewizyjne. Również bardzo duża liczba ankietowanych widziała znak „Poznaj Dobrą Żywność” na zakupionym produkcie, co świadczy o rozpoznawalności Programu oraz o świadomości konsumenckiej.

Gdzie po raz pierwszy zetknęła/zetknął się Pani/Pan z Programem "Poznaj Dobrą Żywność"?

Ryc. 10. Kontakt z Programem „Poznaj Dobrą Żywność”

Wnioski

Lektura literatury przedmiotu, przeprowadzone badania oraz zdobyte na tej podstawie doświadczenia pozwoliły wysnuć następujące wnioski:

1. Działania Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach Programu „Poznaj Dobrą Żywność” są zauważalne, a ich ocena dokonana przez respondentów jest wysoka.
2. Program „Poznaj Dobrą Żywność” jest rozpoznawalny przez studentów w poszczególnych grupach produktów żywnościowych.
3. Studenci rozpoznają znaki jakości występujące w Polsce i w Unii Europejskiej.

Z przeprowadzonych badań wynika, że wiedza na temat Programu „Poznaj Dobrą Żywność” jest zadowalająca. Program „Poznaj Dobrą Żywność” jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych programów promocji jakości żywności. Można wywnioskować, iż Program „Poznaj Dobrą Żywność” nadaje produktom prestiż, a jednocześnie ułatwia konsumentom wybór produktów rolno-spożywczych.

Piśmiennictwo

1. Gulbicka B. (2012), Podstawowe regulacje prawne i promocja żywności tradycyjnej i regionalnej w Polsce, Wyd. IERiGŻ-PIB, Warszawa, 18, 110-111.
2. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (2012), Katalog Poznaj Dobrą Żywność 2012, wyd. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Departament Promocji i Komunikacji, Warszawa, 11-203.
3. Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości artykułów rolno-spożywczych (Dziennik Ustaw z 2005 r. Nr 187, Poz. 1577, z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dziennik Ustaw z 2001 r., Nr 5, poz. 44).

Ilość znaków ze spacjami: 16 631